

GAZETA LWOWSKA.

W Poniedziałek

N^{ro.} 15.

7. Lutego 1820.

Wiadomości Kraiowe.

Z *Wiednia* dnia 24. Stycznia. — Jego C. K. Mość wyrokiem swoim z d. 18. Grudnia, zaczął mianować Marcina Kramarczyka, wychowawca szkoły ekonomiczney Galicyjskiej, Profesorem gospodarstwa kraiowego w Czerniowcach.

Dnia wczorajszego odprawiono trzynaste obrady, zgromadzonych tu Pełnomocników Gabinetów Niemieckich w gmachu C. K. nadwornej Kancelaryi. Obrady czternaste tak słychać, mają się dnia jutrzejszego zaczynać.

Wiadomości zagraniczne.

S. Domingo.

Dziennik Konstytucjonista zawięra z Cap-Henry (w Królestwie Hayti) z d. 23. Października list następujący: „Głoszono, iż Król Henryk przywłaszczył sobie cały handel; rzecz ta ma się tak: część czwartą wszystkich surowych płodów na wywóz przeznaczonych, przypada Królowi jako podatek; sprzedaż tego podatku na naturze, jak i zakupywanie potrzebnych materiałów, są iedynie gałęzie handlu pod zwziadywaniem Officera przeznaczanego do tego przez Króla i zważają tak, iż przytem żaden nie dzieje się przy mus. Oprócz tych podatków pobierają cło od towarów wchodzących i wychodzących. Głównie, razem z summami pochodzącymi z wydzierżawienia plantacyi, należącymi dawniey Francuzkim osadnikom, a teraz zamienionych w Plantacyie korony, wynoszą największą masę dochodów kraiu, która zbywa ieszcze od wydatków. Z tego powodu pozostałe się ieszcze rocznie znaczna summa w zapasie i zapewniają, że wynosić ma iuż do 200 milionów franków. Ponieważ Władza Rządu jest nieograniczoną, nie bywają przeto ani dochody ani wydatki oszacowane, zatem nie o tem nie można wiedzieć pewnego. Tymczasem chwają powszechnie w Królu ducha porządku, oszczędności i przeczornosci. Ustawy nadają wielkie prawa wła-

ściocielom gruntu nad czarnymi i przeznaczonymi do uprawy roli, nie mogą oni opuszczać bez zezwolenia miejsca plantacyi, gdzie się rodzili, lub gdzie oni lub ich rodzice byli ieszcze przed rewolucyją niewolnikami; lub gdzie im Zwierzchność takowe przeznaczy, są oni tak przywiązani do ziemi, iż można powiedzieć, że poddaństwo zawieęli za niewolę u własnych swoich braci. Jednak przy terażniejszych okolicznościach nie możnaby żadnym innym sposobem podnieść uprawy plantacyi. Siła kraiowa wynosi 20 do 25000 ludzi, w tak straszny kłymacie dla Europejczyków, jest dostateczną obroną Państwa. Siła morska składa się z 6 złotych wojennych okrętów; Król niewiele łoży na tę, albowiem w każdej wojnie morskiej stałaby się łupem Mocarstw morskich.“

Zjednoczone Stany Ameryki Północney.

Od roku 1814 wojsko liniowe Zjednoczonych Stanów wynosiło tylko 10000 ludzi; mimo tego jest milicyia, która się w roku 1816 z 748,556 składała; do tej musi być każdy od 18 do 45 roku zapisany i własnym kosztem ubrany i uzbrojony.

W Zjednoczonych Stanach Ameryki Północney wychodzi około 600 gazet i tygodników!

Hiszpania.

(Podług wiadomości z Madrytu z d. 3. Stycznia, aresztowani zostali: Brygadzier Vargas, Sekretarz Inspekyi jeneralney milicyi, i Kapitan Dominguez Urzędnik przy Administracyi teyże, a to ze względu wiadomego sfalszowania rozkazów. Pierwszy wiał na kupertach tychże rozkazów własną ręką porobić napisy pod którymi takowe rozestane zostały.

Ze względu niebezpiecznego położenia Jenerala Morillo, posiano do Kadyzu rozkaz, żeby w przeciągu dni 8 odplynęły do Wenezueli, fregata Ligera o 44 działach, korweta Arethusa o 36, i brygi: Heracles i Hyene o 22 działach. Mają one oraz wziąć dla

tegoż Jenerała Marszałków polnych i innych Oficerów, iak wiadomości te głoszą żołnierze iaszcz nie mają być posłani.

Wielka Brytania.

• W Springbank pod Glasgowem uwięziono 5 Radykalistów, którzy razem z 20 lub 25 innemi ćwiczyli się w broni przeciwko Zakazowi; w domach ich znaleziono pułnaty przymocowane na końcu kija. Z różnych Hrabstw Szockich dochodzą skargi na gwałty i rozboje, których się dopuszczają małe kupy tych ludzi, osobiłwie w nocney porze.

Liczba ubogich dzieci utrzymywana przez różne Parafie w Londynie i Westminsterze wynosi 13,450.

W Nottingham, Xiążę Newcastle iako Lord-Porucznik Hrabstwa, zwołał Zgromadzenie zwierzchności swojego obwodu, na którem uchwalono, ażeby różne nowe akta Parlamentu niezwłocznie do skutku przywiezione zostały. Magistratom zostaje do woli tyle urzędników Policji zobowiązać przysięgą, ile osądzą za potrzebę do utrzymania dobrego porządku.

Gazeta Chestersku zawiera: „Dowiadujemy się, iż ponieważ w Lancashire przeczuwają o nieprzyjacielskich poruszeniach Radykalistów, słychać, że iazda tego Hrabstwa odebręta rozkazy do zebrania się w okolicach Manszestru, ażeby w razie potrzeby mogła być zaraz użyta.“ Ogólnie zaś donoszą gazety Ministeryjalne: Radykaliści nie zamierzają swoich kary godnych planów; wciąż iaszczce Wydziały ich obieżdają i są w zupełney czynności, niedawno z tych 2 członków uwięzionemi zostało, przez kilku Urzędników Policji pod Preston, trzeci z tych uszedł; przeszło 30 zaś Radykalistów znajdujących się w pobliskości, tak się przestraszyli, iż opuścili swoje natychmiast swoje domy rozproszyli się w inne okolice.

Francya.

Od czasu powtórnego powrotu Ludwika XVIII. w roku 1815, zaszyły we Francyi następujące Ministeryjalne odmiany. Pierwsze Ministeryjum składali: Talleyrand, Fouché, Gouvion St. Cyr, Pasquier i Louis. Dnia 25. utworzono nowe Ministeryjum, złożone z Richelieu, Clarke, Decazes, Corvetto, Vaublanc, Barbé Marbois i Dubouchage. W Maju 1816 miejsce Vaublanc Ministra spraw wewnętrznych, zastąpił Lainé Prezes Izby Deputowanych, a w 1817 Pasquier, miejsce Hrabiego Barbé Mar-

bois Ministra sprawiedliwości. Poźniej Clarke Minister wojny wystąpił także, a Gouvion St. Cyr został jego następcą, podobnież ustąpił Minister morski Dubouchage, Hrabie du Molé. W Grudniu 1818 Deputowany Roy zastąpił Ministra Skarbu Corvetto; iecz ten oddalony został 20 tegoż miesiąca, iako też Richelieu, Molé, Pasquier i Lainé; pozostali tylko Gouvion St. Cyr i Decazes, któremu ustąpili Desolles, de Serre, Louis i Portal. W iedynascie miesięcy to jest d. 19. Listopada 1819, złożyli poręczona sobie znowu zawiadowanie Ministerstw, Desolles, St. Cyr i Louis, a Pasquier Margrabia Latour-Maubourg weszli na ich miejsce. Hrabia Decazes utrzymujący się na swoim miejscu od 1815 został pierwszym Ministrem iako Prezes Rady Ministrów. Od roku więc 1815 liczą 19 Ministrów, i tymi są: Talleyrand, Fouché, Richelieu, Clarke, Decazes, Corvetto, Vaublanc, Barbé Marbois, Dubouchage, Lainé, Molé, Desolles, de Serre, Portal i Latour-Maubourg zawiadowali już raz Ministerstwem, Gouvion St. Cyr, Louis i Roy dwa razy, a Pasquier trzy razy.

Między Dziennikami przeciwnych stronnictw, wszczął się nowy spór względem wynagrodzenia Emigrantów. Przypominamy sobie, iż Marszałek Macdonald w roku 1814 wniósł był projekt poźniej odrzucony, ażeby to wynagrodzenie nastąpiło zapisaniem do wielkiej księgi; iakie zaś przyczyny przeszkadzały do przyjęcia i wyprowadzenia tego środka, który podówczas małym pod względem historyjnym odłoni. Podówczas rachowano owo wynagrodzenie do 11 millionów franków dochodu, czyli kapitału 220 millionów; smutna ta, zdaje się być nieznaczna, potrzeba iednak uważać, że wielka część Emigrantów a może i największe dobra posiadających, miała tylko długi a nie majątek. Przeciwnie zaś odebrane dobra duchownym wynosiły na 300 millionów dochodu do 6000 millionów kapitału. Przeciwnicy projektu wynagrodzenia, pytają się: dla czego mają tylko Emigranci być wynagrodzonymi? czemu nie mają być i ci, którzy pozostali w kraju i stracili przez dewolucję owczesnego Rządu, bankructwo krajowe, niesprawiedliwe grabieże i nieprawne zatrzymanie złożonych pieniędzy? Rodziny n. p. jeneralnych dzierżawców mają do zadania więcej iak 25 millionów za nie powrócone rękojmie.

Officer bezimienny ogłosił uwagi nad leką iazdą, w których stara się dowieść, iż iazda

lekką nie odpowiada swemu przeznaczeniu przez to, że szykowaną bywa w linię; przekłada, ażeby mieszkańców niższej Bretanii i Departamentów wewnątrz kraju, którzy od dzieciństwa jeżdżą i małej rasy chowają konie, utworzyć z nich wojsko na wzór kozaków. Wogólności zaś nie zbywa Francyi na koniach małej rasy.

S z w a y c a r y a .

Przychodziło już do tego, że niektóre Kantony, miały zamiar odwołać swoje wojska z Francyi, ponieważ nieprzyjemne im były te niestanne cniuki, to w Izbie Deputowanych to w pismach ulotnych, dziennikach, gazetach, a nawet na miejscach publicznych, obowiąno się dotego długo w niektórych okolicach Szwajcaryi, ażeby nie pobudzo no ludu do gwałtów przeciwko wojsku. Jednak z bliższych i pewniejszych wiadomości okazuje się, że te wieści i obawy były przesadne. Rząd Francuzki wziął sobie za szczególny obowiązek zaspokoić w tej mierze umysły co nożył w sposobie przyjacielskim, częścią w Szwajcaryi, przez Posła swiego w Kantonach nayznaczniejszych i naywięcej mających wpływu, częścią zaś przez Ajenta Szwajcarskiego w Paryżu. Na wyraźny rozkaz Królewski, a troskliwie się wstawienie Jenerała Pułkownika (Monsieur) brata Królewskiego, wyznaczone zostały szczególne fundusze, dla wzmocnienia 4 tych pułków będących w służbie Francuzkiej, Officerowie werbowniczy są z tego względu w zupełnej czynności i otrzynują ile możności pomoc od Rządów tych Kantonów, które dały ku Francyi szczególniejszej przychylności dowody. Jednak są ieszcze i takie Rządy, które niedzieląc widoków innych Kantonów, odwołałyby wojska swoje z Francyi, gdyby to w dobry sposób mogło nastąpić.

P r u s s y .

Z Berlina dnia 22. Stycznia. — Wyszło tu drukiem sześć ważnych rozporządzeń Królewskich podpisanych d. 17. b. m. i roku.

Pierwsze: „O prządzeniu na przyszłość długu krajowego, opłacania od niego prowizyi, i onegoż umorzenia“ jest treści następującej:

„My Fryderyk Wilhelm z Bożej łaski, Król Pruski i t. d. ogłaszamy niniejszem: Wiadome ostatnich czasów wypadki, i rozliczność pochodzących z nich zobowiązań, oddaliły nas dotąd od celu, zamierzonego w prawie skarbowem z d. 27. Października 1810 wzglę-

dem uregulowania całego długu krajowego. Obok innych wielkich ofiar, ziszcili się zaiste tyle, ile można było, zawarte w tem prawie przyrzeczenia nie tylko względem regularnego opłacania bieżących i zalęgłych prowizyi, lecz nawet zapewnienia i umorzenia długów, które tego naybardziej wyciągały; a lubo o gro m przedsiębrać się ieszcze mających środków, nie pozwalał wcześniej zrobić dokładnego obrazu całego długu krajowego, rozkazem jednak z d. 7. Maia 1818 zaleciliśmy utworzyć coroczny fundusz w ilości miliona talarów na wykupowanie papierów skarbowych. Uwiadomieni teraz o całym stanie długu krajowego, postanowiliśmy podać go do publiczney wiadomości. Tym sposobem i przez zamysł oddania nadal tej okoliczności pod rozporządzenie Stanów krajowych, spodziewamy się umocnić ufność w Rządzie, i dać tem nie obojętniejszy dowód szczerey naszej chęci okazania sprawiedliwości wszystkim wierzycielom krajowym, iż nie odwołałnie stanowimy niniejszem to co potrzeba tak względem zabezpieczenia, iakoteż względem regularnego opłacania prowizyi i powolnego umorzenia wszystkich długów krajowych.

Podług załączonego etatu, zaciągnięte przez przodków naszych i w nieszcześliwych czasach Rządu naszego na prawdziwe potrzeby i utrzymanie kraju długie, wynoszą ilość 181,091,720 talarów, Dług ten, nie tylko przez nas, ale i przez następców korony naszej, ciągle aż do zupełnego jego umorzenia, ma być uważany iako ciężar kraju, wszystkich ogólnie mieszkańców dotykający.

Nad ten stan długu krajowego żaden nowy mieysca mieć nie będzie, gdyby potrzeby kraju nienuchronney wymagały na przyszłość pożyczki; taka tylko za wpływem i współną rekoimią Stanów nastąpi.

Dalszy ciąg tego urządzenia zawiera przepisy względem rekoymii i zabezpieczenia długu rzeczzonego, któremu za hypotekę służyc mają wszystkie dobra narodowe, lasy i dobra sekularyzowane w całej Monarchii, wyjąwszy te, które są wyznaczone dla rodziny Królewskiej i Dworu, a czynić powinsky rocznie 2,500,000 talarów.

Następnie jest mowa o prowizyjach, które opłacane będą w ratakach i hessach iak dotąd.

Daley o umorzeniu, na które ieden procent rocznie z całego kapitału będzie odkładany, wraz z oszczędzanemi prowizyami od rozmaitych obligacyi krajowych, i jeżeli sposób umorzenia nie jest oznaczony osobnemi układami.

Umarranie długu krajowego przez losowanie nstnie, i według zamożności funduszu umarrającego i oszczędzonych prowizy, zpisany dług krajowy wykupywane będą chyba by zachodziła niemożność nabycia onych niżey wartości imienney.

Nahoniec urządzenie to, stanowi oddzielną Władzę pod nazwiskiem: Główney Administracyi długów krajowych, który Przesem mianował Król tajnego Radeę skarbowego Rothera. Obowiązki tej Władzy, kontrola i przysięga, są przepisane w tem urządzeniu.

Przedawnienie pobierania zapadłych prowizy, rachując od czasu zapadłości onych, rościągnięte na lat cztery począwszy od dnia przyprowadzonego do skutku niniejszego rozporządzenia, choćby też prowizyie te zaległy jeszcze przed ogłoszeniem onegoż.

Oprócz długu wyżej wyrażonego, winien jest jeszcze Kray kapitału bez prowizy 21,242,347 talarów, pochodzących z będących w biegu papierów skarbowych (*Tresorscheine*) i kassowych biletów Saskich przyjętych traktem. Obrachowane zaś dotąd oddzielne rozmaitych Prowincy długi wynoszą 25,914,694 talarów. Względem zaspokoienia obu tych długów, urządzenie zawiera w sobie stosowne prawidła.

Drugie rozporządzenie tyżące się zniżenia Instytutu kredytowego w Marchii Elektoreskiej.

Trzecie jest rozkaz gabinetowy do Ministeryum Stanu względem Stanu skarbowego.

Czwarte podobnyż rozkaz: o ścisleyszem połączeniu Kontrolli Jeneralney z tamże Ministeryum.

Piąte rozkaz stanowiący przyszłe stosunki Jeneralney Dyrekcyi towarzystwa i handlu mbrskęgo.

Szoste urządzenie względem jednakowey ceny soli w cstej Monarchii.

R o s s y i a.

Prawidła powszechnie dla taryff w komorach celnych Rossyyskich. —

(obuczyc N. 27/14 gazety.)

1) Powaga i moc tej taryffy rościąga się na wszystkie lądowe i portowe Cła i rogatki ustanowione w Cesarstwie Rossyyskiem i Królestwie Polskiem, wyjąwszy tylko Cła i rogatki na granicy Azyatycznej, jako miące oddzielne i sobie właściwe taryffy; 2) Czynnosc taryffy ma się poszadć od dnia 1. Stycznia 1820 roku; 3) Właściciele towarów zagranicznych sprowadzonych do Rossyi w roku 1819,

a od których opłaty należne nie będą wniesione po dzień pierwszy Stycznia roku 1820, mają takowe wnosić według taryffy roku 1816; 4) Jakie zaś towary na mocy niniejszey taryffy mogą bydź wprowadzone i przez jakie miastowicie Cła rogatki, wyrażono to jest w pierwszej części ustaw celnych i przepisów danych komorom celnym Rossyyskim w Królestwie Polskiem ustanowionym; 5) Za wszelkie towary wywożące się za granicę i wprowadzające się ztamtąd do krain, opłaty są dwojakie:

a) Od wagi, miary i liczby towarów.

b) Od ceny czyli wartości towarów według prawideł przy niniejszey taryffie przepisanych.

Opłaty mają się wnosić monetą srebrną Rossyyską; lecz w komorach celnych w Państwie Rossyyskiem znajdujących się, przyjmują się i assygnatami Rossyyskimi według kursu srebra, który będzie się ogłaszać w końcu każdego roku, dla wyrachowania rzeczywistej ogólney summy tych opłat na rok następujący; oprócz towarów lanych, wełnianych i skórzanych z rękodzielni Praskich, od których pokazanem świadectwie o ich pochodzeniu, mogą się wnosić opłaty na granicy Rossyyskiej lądowej w monecie srebrney Rossyyskiej. W komorach zaś celnych Rossyyskich ustanowionych w Królestwie Polskiem, kupy według upodobania mogą wnosić takowe opłaty, albo monetą Rossyyską srebrną, albo Rossyyskimi assygnatami według kursu stałego na rok obowiązanego, albo nakusiec monetą Polską kursującą. 6) Chociaż w skutek niniejszey taryffy dwojaka się stanowi opłata, to jest, od towarów przywożących się i wewnątrznych czyli na konsumpcyą przeznaczonych; zawsze stoli przy obrachunkach handlowych mają się te opłaty pobierać razem; 7) Stała opłata od paków stanowi się w arkuszach czyli tabellach osobnych. Co do towarów wprowadzających się, rościąga się ta opłata na wszystkie mokre, a z liczby suchych tylko na skórzane, lbiane i wełniane rękodzielni Praskich; od innych zaś towarów przywożących się, suchych, ta stała opłata nie stanowi się, a wnoszą się według osobney tablicy i przepisów danych komorom celnym. Obok tego stanowi się za prawidło, iż każdy kupiec nie zgadzający się na opłate procentów od paków według rzeczoney tabelli, ma prawo prosić o przewożenie czystego towaru; Co zaś do towarów wywożących się z Rossyi, od tych stanowi się stała opłata od paków bez wyłączenia.

Autentyk podpisał Przes Rady Państwa
Xiąże Piotr Łopuchin.